

► čovječanstvu. Jezik se svidio mnogima. Tolstoj ga je usvojio nakon samo nekoliko sati učenja i proglasio remek-djelom razuma i logike.

Prvi poklonici esperanta su se dopisivali, a onda odlučili i uživo isprobati njegovu funkcionalnost. Grad Boulogne-sur-Mer u Francuskoj prvi je ugostio Svjetski esperantski kongres, od 5. do 13. kolovoza 1905. Zamenhof je održao nadahnuti govor u kojem je kritizirao ratove i tisućljetno neprijateljstvo među narodima:

"Braća stvorena prema istom modelu, braća koja su trebala pomagati jedni drugima i raditi zajedno za sreću i slavu svoje familije su postala stranci jedni drugima, kao da su se zauvijek razdvojila u neprijateljske grupe, i započela su međusobno vječni rat. Tisućljećima, za vrijeme svog tog vremena, kojeg ljudska povijest pamti, ta su braća vječno međusobno ratovala i uvijek je među njima sporazumijevanje bilo potpuno nemoguće. (...) A sada se prvi puta tisućugodišnja želja počinje ostvarivati."

I(li) jezik i(li) ideja

Naslučivalo se da se ne radi samo o međunarodnom sredstvu sporazumijevanja, nego o jeziku koji ima ideološku pozadinu. Želja da se na međunarodnim skupovima više ne susreću ljudi različitih nacionalnosti, nego braća koja žive u različitim dijelovima svijeta lijepo je zvučala, ali je, kao što je povijest pokazala, bila opasna za opstanak i napredak međunarodnog jezika. Naime, esperanto je uvijek bio nepoželjan u vrijeme diktatura. Esperantisti su jednako stradavali za vri-

PIF su osnovali esperantisti

Hrvatska puno duguje esperantu, ali i esperanto nama. Pomoću esperanta je hrvatska riječ prvi put došla u mnoge zemlje svijeta; zahvaljujući prijevodima s esperanta, hrvatska književnost postiže velik uspjeh u Aziji. Hrvatska je esperantu dala istaknute dužnosnike u Svjetskom esperantskom savezu, najpopularniji udžbenik jezika na svijetu "Zagreba metodo" (prilagođen za 40 jezika), književnike, prevoditelje i novi način upotrebe međunarodnog jezika u kulturnoj razmjeni. Naš najstariji festival, Međunarodni festival kazališta lutaka – PIF, koji su osnovali esperantisti i vodili ga nekoliko desetljeća, ove godine slavi pedeseti rođendan!

jeme Hitlera kao i Staljina, ali je esperanto preživio.

Esperanto je imao i zvjezdane trenutke, kad se činilo da će i službeno biti prihvaćen kao međunarodno sredstvo komuniciranja. Iako bi to bio najpošteniji i najjeftiniji način komunikacije, pobjedu su odnijele zemlje koje imaju ekonomsku moć – znaju da je jezik i oružje i oruđe; uništavajući jezik, zatire se kultura nekog naroda i nameće svoj način razmišljanja.

Da bi izbjegli politički progon, mnogi esperantisti odlučili su zanemariti Zamenhofovu ideološku pozadinu i posvetiti se samo jeziku. Zbog toga ni esperantski pokret nije uvijek bio jedinstven – jedni su u prvi plan stavljali praktičnost međunarodnog jezika, a drugi ideologiju. Takva previranja postoje i danas, no u svakom slučaju, Zamenhofova ideja u modernom svijetu ima svoje mjesto, a na lingvističkom se planu dogodilo čudo.

U Svjetskom esperantskom savezu brojne strukovne udruge razmjenjuju znanje i iskustvo, sklappaju poslove; državni savezi djeluju u zemljama širom svijeta. Jed-

nom godišnje održava se svjetski kongres, svaki put u drugoj zemlji – ove je godine u Seulu u Koreji, sljedeće u Lisabonu u Portugalu. Zagreb je dvaput bio domaćin esperantistima iz cijelog svijeta: 1953. i 2001.

Svi svjetski jezici imaju izvorište u populaciji koja ih je stvarala i razvijala, živeći zajedno na određenom području. U jezicima je pohranjena povijest naroda, običaji i govor predaka. Jezik je i svojevrsna osobna iskaznica svakog pojedinca. Kod međunarodnog jezika put je obratan: najprije je nastao jezik, a zatim je povezo ljude širom svijeta, stvorio osjećaj pripadnosti, način razmišljanja, bogatu književnost. Na esperantu se piše i govori, vokabular se stalno obogaćuje, rađaju se djeca kojima je on materinji jezik. Esperanto je od planskog jezika postao živi jezik.

Lazar Ludvig Zamenhof umro je 14. travnja 1917. i u Varšavi se u povodu stote obljetnice njegove smrti priprema velika manifestacija. Hrvatska UNESCO-vu godinu posvećenu Zamenhofu obilježava brojnim manifestacijama tijekom cijele godine. ●

Spomenik *Futuro* kojeg je Zagreb dobio u povodu Svjetskog kongresa 2001.

Foto: Davor Klobučar